

Arvio luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 2 ja 5 mainittujen lajien mahdollisesta esiintymisestä Pudasjärven Puolivälinsuolla

Turveruukki Oy

www.aapa.fi

23.6.2011

Tutkimusraportti 93

1	JOHDANTO	3
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	3
3	SELVITYSALUE	3
4	MAHDOLLISESTI ALUEELLA ESIINTYVÄT LUONNONSUOJELUASETUKSEN LIITTEEN 2 JA 5 LAJIT	4
4.1	Matelijat.....	4
4.2	Nilviäiset	5
4.3	Perhoset	5
4.4	Kovakuoriaiset.....	5
4.5	Korennot.....	6
4.6	Muut luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 lajit.....	6
5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	6
6	KIRJALLISUUS JA VIITTEET	7

1 JOHDANTO

Pudasjärven Puolivälinsuolle suunnitellaan turvetuotantoa. Alueelle on tehty lupahakemisprosessin yhteydessä kasvillisuus- ja linnustoselvityksiä. Luonto-osuuskunta Aapa sai tehtävänsä arvioida luonnonsuojeluasetuksen liitteissä 2 ja 5 mainittujen matelijoiden, nilviäisten, perhosten, kovakuoriaisten ja korentojen mahdollista esiintymistä alueella. Työstä vastasi FM biologi Antje Neumann.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Suomen luonnonsuojelulaki (6. luku) rauhoittaa kaikki linnut ja nisäkkäät, jotka eivät kuulu riistaeläimiin tai rauhoittamattomiin eläimiin. Muut rauhoitetut eläinlajit on lueteltu Suomen **luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 2** (160/1997). Tähän liitteeseen 2 on lisätty vuonna 2009 18 uutta hyönteislajia. Rauhoitetut lajit sekä niiden lisääntymispaikkoja ei saa häiritä tai hävittää.

Luontodirektiivi ja lintudirektiivi ovat EU:n keskeiset luonnonsuojelusäädökset. Direktiivilajien on säilyttävä pitkällä aikavälillä luontaisessa ympäristössään eikä niiden luontainen levinneisyysalue saa supistua. Suomen **luonnonsuojeluasetuksen liite 5** esittää Suomessa esiintyvät EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainitut eläinlajit. Kyseessä olevien eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla (49 §) kielletty.

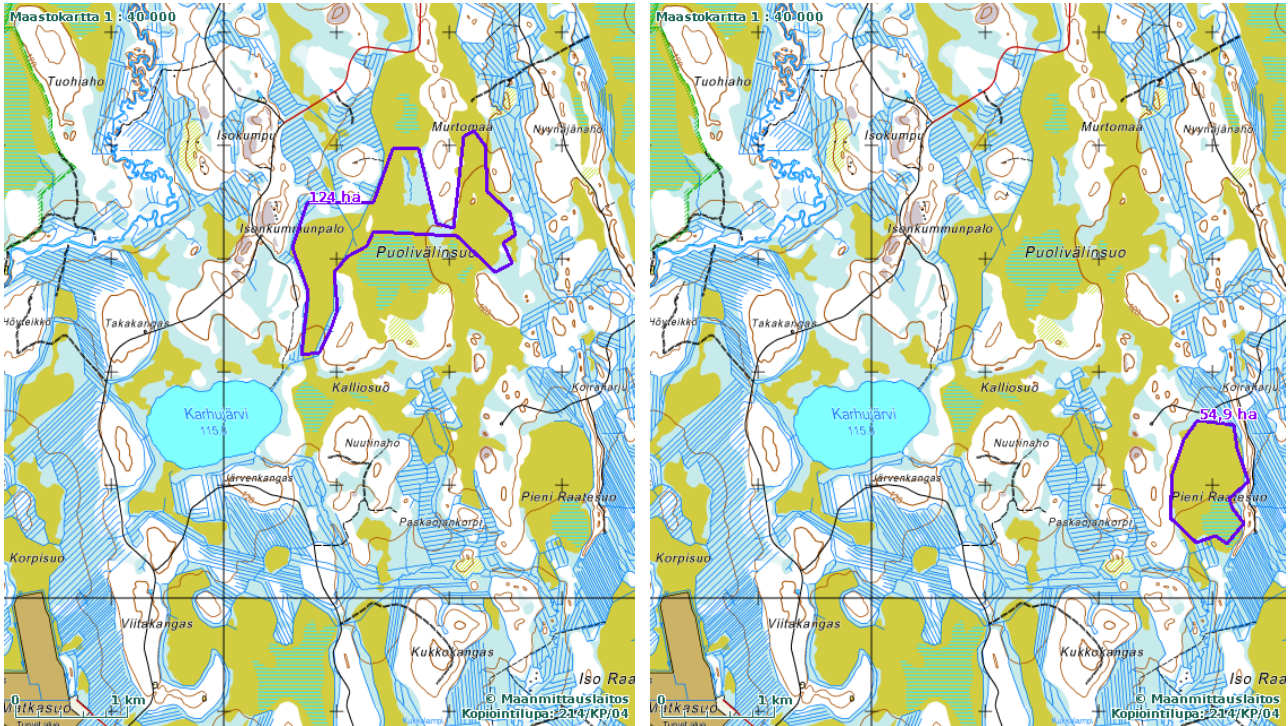
Arvioinnit luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 2 ja 5 mainittujen matelijoiden, nilviäisten, perhosten, kovakuoriaisten ja korentojen mahdollisesta esiintymisestä Puolivälinsuolla ja sen pintavalutuskentillä tehtiin kirjallisuusselvityksenä lajien levinneisyysalueiden sekä elinympäristöjen perusteella. Selvityksessä käytettiin alan ammattikirjallisuutta, Maanmittauslaitoksen karttamateriaalia, Ympäristöhallinnon julkaisuja sekä Turveruukki Oy:n toimittamat selvitykset: Pieni Raatesuon kasvillisuus- ja linnustoselvitys (Halkola, E. ja Lötjönen, P.; Auvonen, A-P 1997), Puolivälinsuon luontoselvitys (PSV-Maa ja Vesi Oy 2003) ja Kalliosuon kasvillisuusinventointi (Finnegology Oy 2009).

3 SELVITYSALUE

Puolivälinsuo sijaitsee Pudasjärvellä noin 4 km Yli-Siuruan kylästä länteen. Se on pääosin luonnontilaista avosuota. Suota ympäröivät kangasmetsät ovat tavanomaisia metsätalousmetsiä ja niitä on hakattu laajalti avohakkuulle viime vuosina (PSV- Maa ja Vesi Oy 2003). **Puolivälinsuolle** tehdyn luontoselvityksen 2003 (PSV- Maa ja Vesi Oy) perusteella suon keskeinen osa sekä sen pohjoishaaran pohjoisosa ovat vetistä oligotrofista ja mesotrofista rimpinevaa. Muilta osin avosuo on suurimmaksi osaksi oligotrofista lyhytkortista nevaa. Pienialaisemmin esiintyy sararämettä, sarakorpea, korpea ja rämettä.

Pintavalutuskentäksi suunnitellun **Kalliosuon** länsiosalle on tehty kasvillisuusinventointi vuonna 2009 (Finnegology). Selvityksen mukaan se on ”pääosin niukkaravinteista väli- ja rimpipintaista nevaa. Suon laitamilla esiintyy vyöhyke saranevaa ja sararämettä”. Kasvillisuusluettelon indikaattorilajista päätellen alueen ravinteisuustaso on oligotrofia-mesotrofia ja alueella esiintyy neva- ja rämelajien lisäksi muutamia luhtaisuuden ilmentäjiä.

Toiseksi pintavalutuskentäksi suunnitellulle **Pienelle Raatesuolle** on tehty kasvillisuus- (Halkola, E. ja Lötjönen, P.) ja linnustoselvitykset (Auvonen, A-P) vuonna 1997. Selvityksen sekä ilmakuvatutkinnan perustella suo on luonnontilainen ja suurimmaksi osaksi rimpista nevaa. ”Suon länsireuna on välipintaista, lyhytkortista nevaa” ja alueen ”pohjoisreunassa on rahkarämevyöhyke”. Selvityksen mukaan alueen ravinteisuustaso on oligotrofia – mesotrofia.

Kuva 1. Puolivälinsuon suunnitellun turvetuotantoalueen sekä pintavalutuskentän Pieni Raatesuon rajaukset (kartat: Maanmittauslaitos/Turveruukki Oy 2011)

4 MAHDOLLISET ALUEELLA ESIINTYVÄT LUONNONSUOJELUASETUKSEN LIITTEEN 2 JA 5 LAJIT

4.1 MATELIJAT

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 matelijalajeista sisilisko (*Zootoca vivipara*, liite 2) arvioidaan esiintyvän Puolivälinsuolla ja sen suunnitelluilla pintavalutuskentillä. Sisiliskon levinneisyysalue kattaa koko maan ja se on Suomen yleisin matelijalaji. Laji viihtyy monenlaisissa elinympäristöissä kuten teiden varsissa, metsien reunoilla, soilla, niityillä ja talojen pihapiirissä. Sisilisko kuuluu luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 lajeihin eli on rauhoitettu.

4.2 NILVIÄISET

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 nilviäislajeista kalkkisiemenkotilo (*Vertigo genesii*, liite 2) ja lettosiemenkotilo (*Vertigo geyeri*, liite 2) voivat esiintyä Pudasjärven alueen soilla. Molemmat ovat kuitenkin lettosuo- ja lehtolajeja. Kasvillisuusselvitysten (Halkola, E./Lötjönen, P 1997, PSV-Maa ja Vesi Oy 2003 sekä Finnegology Oy 2009) mukaan ei Puolivälinsuolla eikä suunnittelun turvetuotantoalueen pintavalutuskentillä Kalliosuolla ja Pieni Raatesuolla esiinny kalkkisiemenkotilolle tai lettosiemenkotilolle sopivaa elinympäristöä lettoa tai lehtoa.

4.3 PERHOSET

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 perhoslajeista kirjopapurikko (*Pararge achine*, liite 2 ja 5) sekä pohjanharmoyökkönen (*Xestia borealis*, liite 2) voivat esiintyä soilla. Kirjopapurikkoa tavataan Uudellamaalla, Hämeessä, Etelä-Karjalassa ja Savossa ja se esiintyy rämesoihin rajoittuvissa kosteapohjaisissa korvissa. Pohjanharmoyökkönen esiintyy kuusivaltaisilla soilla Sallasta Inariin sekä Keski-Lapin poikki Muonioon. Puolivälinsuota ympäröivien ”kankaiden reunamilla on kapealti ohutturpeisia kangaskorpia, joissa esiintyy metsäkasvillisuutta ja joitakin suolajeja” (PSV-Maa ja Vesi Oy 2003). Tilanne voi olla sama suunnittelulla pintavalutuskentän Kalliosuon reunamilla, koska sen kasvillisuusluettelossa (Finnegology Oy 2009) löytyy muutamia korpi- ja kangasmetsälajeja. Puolivälinsuon suunnittelualue ei sijaitse kirjopapurikon tai pohjanharmoyökkösen varsinaisilla levinneisyysalueilla. Korpea esiintyy suhteellisen pienalaisena ja avosuon eli suunnittelun tuotantoalueen reunoilla. Lajien levinneisyyden ja elinympäristöjen perusteella niiden ei arvioida esiintyvän suunnittelulla turvetuotantoalueella tai sen pintavalutuskentillä.

4.4 KOVAKUORIAISET

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 kovakuoriaislajeista Koillismaalla esiintyvä korpikolva (*Pyto kolwensis*, liite 2) on suolaji. Lajin elinympäristö on korvet, joissa on vanha puusto ja esiintyy paljon lahoppua. Korpea esiintyy suunnittelualueella suhteellisen pienalaisena ja se on avosuon eli suunnittelun tuotantoalueen reunoilla (ks. myös kohta 4.3.). Korpikaistaleen puiden iästä sekä lahoppumäärästä ei saatu tarkempaa tietoa alueen raporteista. Puolivälinsuon luontoselvityksessä mainitaan kuitenkin, että ”Suota ympäröivät kangasmetsät ovat tavanomaisia metsätalousmetsiä ja niitä on hakattu laajalti avohakkuulle viime vuosina.” (PSV-Maa ja Vesi Oy 2003). Saatavissa olevien tietojen perusteella arvioidaan suunnittelualueen reunamilla esiintyvän korpikaistaleen merkitys mahdollisena elinympäristönä korpikolvalle vähäiseksi.

Suolajien lisäksi suunnitelluilla turvetuotantoalueilla voi esiintyä luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 metsälajeja, jos alueeseen kuuluu vanhoja kangas- tai suometsiä. Myös metsäpaloalueilla voi esiintyä tiukasti suojeltuja lajeja. Liitteen 2 ja 5 sisävesilajeja voi esiintyä suunnittelualueella, jos siellä on lampi. Puolivälinsuolla tai sen pintavalutuskentillä ei ole alueen kasvillisuusselvitysten (Halkola, E./Lötjönen, P 1997, PSV-Maa ja Vesi Oy 2003 sekä Finnegology Oy 2009) perusteella luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 metsän tai sisäveden kovakuoriaislajeille sopivaa elinympäristöä.

4.5 KORENNOT

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 korentolajeista suurin osa esiintyy Pudasjärveä etelämpänä. Pohjoisempi laji on kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*, liite 2 ja 5), jonka elinympäristö on hiekka- ja sorapohjaisten purojen ja pienten jokien virtaamapaikat. Etelä- ja Keski-Suomessa esiintyvät lummelampikorento (*Leucorrhina caudalis*) ja sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*) tarvitsevat lampia tai järviä jossa on kelluslehtikasvillisuutta. Puolinvälinsuolla tai sen pintavalutuskentillä ei ole alueen kasvillisuusselvitysten (Halkola, E./Lötjönen, P 1997, PSV-Maa ja Vesi Oy 2003 sekä Finnegology Oy 2009) perusteella luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 korentolajeille sopivaa elinympäristöä.

4.6 MUUT LUONNONSUOJELUASETUKSEN LIITTEEN 2 JA 5 LAJIT

Tämän selvityksen ulkopuolelle jääneistä luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 ja 5 sammakkoeläimistä on tehty erillinen maastoselvitys keväällä 2011 (tiedonanto: Tarja Väyrynen, 6/2011). Liitteen 2 ainoa ludelaji palolatikka (*Aradus angularis*) ei ole suolaji (esiintyy metsäpaloalueilla palaneiden havupuiden kuoren alla). Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 5 nisäkäslajilistassa ei ole varsinaisia suolajeja. Metsälajin karhun (*Ursus arctos*) ruokavalioon kuuluu kuitenkin myös suomarjoja, joten se käy soilla ruokailemassa. Yksittäisten soiden merkityksen arvioiminen karhun osalta on vaikeata sen reviirin suuren koon takia. Yleinen ongelma suurpetojen suojelussa Euroopassa on erämaisten ja luonnontilaisten alueiden pirstoutuminen ihmisten toiminnan seurauksena.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä selvityksessä arvioidaan luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 2 ja 5 mainittujen matelijoiden, nilviäisten, perhosten, kovakuoriaisten ja korentojen mahdollista esiintymisestä suunnittelulla turvetuotantoalueella Pudasjärven Puolivälinsuolla sekä sen pintavalutuskentillä. Arviointi tehtiin kirjallisuusselvityksenä ja sen pohjana käytettiin aiemmin tehtyjen luontoselvitysten tietoja.

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 2 eli rauhoitettuihin lajeihin kuuluvan sisiliskon (*Zootoca vivipara*) esiintyminen Puolivälinsuolla sekä sen suunnitteluilla pintavalutuskentillä pidetään todennäköisenä. Muita liitteiden 2 ja 5 matelijalajeja, nilviäislajeja, perhoslajeja, kovakuoriaislajeja sekä korentolajeja ei arvioida esiintyvän suunnittelulla turvetuotantoalueella tai sen pintavalutuskentällä.

6 KIRJALLISUUS JA VIITTEET

- Auvonen, A-P. (1997) Luonnontilakartoitus 1997, Linnusto
- Direktiivilajeista: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=854>, luettu 8.6.2011
- Eurola, S., Bendiksen, K. & Rönkä, A. 1992. Suokasviopas. Oulanka reports 11. Oulanka Biological Station. University of Oulu
- Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-oja, K. (1995). Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulanka biological station. University of Oulu.
- Halkola, E. ja Lötjönen, P.(1997) Pieni Raatesuon kasvillisuuskarttoitus.
- Luonnonsuojeluasetus: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>, luettu 8.6.2011
- Luonnonsuojeluasetus: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>, sekä <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=109124&lan=fi> , luettu 8.6.2011
- Luontodirektiivin lajien esittelyt: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=24791&lan=fi>, luettu 8.6.2011
- Luontodirektiivin lajien levinneisyydet Suomessa:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=24791&lan=fi>, luettu 8.6.2011
- Kalliokoski, K. *et al.* 2009: Turvetuotantoalueen lupahakemuksen luontoselvitykset. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
- Keskitalo, J. (2009) Kalliosuon kasvillisuusinventointi. Finnegology Oy
- Lappalainen I. (toim.) 1999: Suomen luonnon monimuotoisuus. Suomen ympäristökeskus. Oy Edita Ab.
- Parviainen, J., Welling, M. ja Arvola, P. (2003) Puolivälinsuon luontoselvitys. PSV-Maa ja Vesi Oy
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppeiden uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat 1 ja 2.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.), 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. – Helsinki 2001. 432 s. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=16900&lan=fi> , 22.6.2009
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. (2004) Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Edita Prima Oy
- Turveteollisuusliitto 2002. Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi-ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapurussuhdevaikutusten arvioimiseksi. Pdf-verkkoversio.